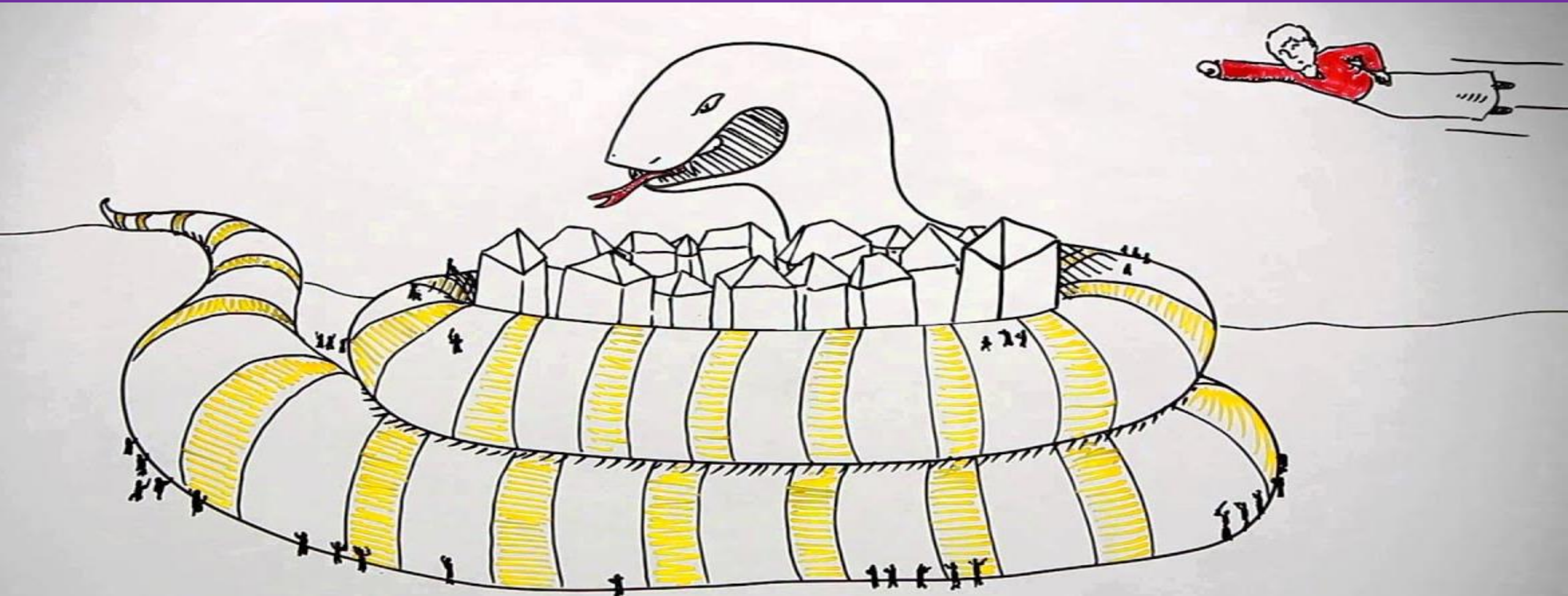

שאול מושיע את תושבי יבש-גלעד מ"נחש" מלך עמון

(פרק יא)

שאול
המלך החדש

המלך העמוני
"נחש"

העיר הישראלית יבש-גלעד

ספר שמואל-א

לא

טו

יב

פרק
יא

ט

ד

א

שמואל

שאול

דוד

המלך שאול

כח-לא

במלחמה מול
הפלשתים
בגלבו

שאול ובעלת
האוב

טז-לא

קנאת שאול בדוד
מרדף אחר דוד ואנשיו

טז

שאול אינו
מציית לשמואל
במלחמת עמלק
עונשו הכבד

יג-יד

שאול ובנו
יוהנתן נערכים
למלחמה מול
הפלשתים
במכמש

יא

מוביל את העם
לישועת אנשי
יבש-גלעד
מנחש מלך עמון

ט-י

מחפש אתונות
ומוצא מלוכה

תקציר פרק יא

פרקנו מספר על מלחמת ישראל בבני עמון בהובלתו של שאול, שבסופה שאול מומלך שוב.

עליית מלך עמון על יבש גלעד והתכנסות העם נחש מלך עמון מאיים על אנשי יבש במלחמה.

אנשי יבש גלעד מבקשים להמיר את החורבן הצפוי בשעבוד. אבל לנחש יש תנאים "בְּזֹאת אֶכְרֹת לָכֶם בְּנִקְוֹר לָכֶם כָּל עֵין יָמִין". הנהגת יבש גלעד מבקשת פסק זמן של שבעה ימים לחפש מושיע. הידיעה על האיום גורמת לבכי גדול ולתחושה של הפסד קרוב.

המלחמה וניצחון שאול אבל בדיוק אז "וְהָיָה שְׂאוּל בָּא אַחֲרֵי הַבָּקָר מִן הַשָּׂדֶה", וכשהוא שומע את סיבת

הבכי, צולחת עליו רוח ה'. הוא מבתר צמד בקר, ואת הבתרים שולח לכל שבטי ישראל עם המסר "אֲנֹכִי אֵינְנוּ יֵצֵא אַחֲרֵי שְׂאוּל וְאַחַר שְׂמוּאֵל כֹּה יַעֲשֶׂה לְבָקְרוֹ", כלומר - הגיוס חובה. המסר עובר "וַיֵּצְאוּ כָאִישׁ אֶחָד" אנשי יבש מרמים את נחש ומושכים את הזמן, עד להגעת צבא חזק של 330,000 איש, אשר מצליח להכות בעמונים מכה מוחצת.

התכנסות העם והמלכת שאול תומכי שאול מרגישים יותר ביטחון במינוי, והם מבקשים משמואל

להמית את המתנגדים למלוכת שאול. שאול לא מחכה לפסיקה של שמואל וקובע בעצמו "לֹא יוֹמֵת אִישׁ בַּיּוֹם הַזֶּה כִּי הַיּוֹם עָשָׂה ה' תְּשׁוּעָה בְּיִשְׂרָאֵל". כך עם ישראל מחדש את המלוכה וממליך את שאול שוב, והפעם בלי מתנגדים.

ירושלים

בית אל
מצפת
גבעה

תרצה
שכם

בוק

יבש גלעד

יגבהה

רמת עמון

עמון

צבא ישראל
צבא עמון

נחש העמוני חונה על יבש-גלעד (א-ג)

<p>אנשי יבש-גלעד (מפחדים, שולחים אנשים לבקש עזרה)</p>	<p>נחש-העמוני (חונה על יבש-גלעד, מציע ברית בתנאי משפיל)</p>
<p>וַיֹּאמְרוּ כָּל אַנְשֵׁי-יְבִישׁ אֵל נָחָשׁ: פָּרַת-לָנוּ בְרִית, וְנַעֲבֹדְךָ.</p>	<p>וַיַּעַל נָחָשׁ-הָעֲמוּנִי וַיַּחֲזֵן (=חנה, ערד מצור) עַל (העיר) יְבִישׁ-גְּלָעַד.</p>
<p>וַיֹּאמְרוּ אֱלֹהֵי זַקְנֵי-יְבִישׁ: הֲרָף (תניח) לָנוּ 7 יָמִים, וְנִשְׁלַחְהָ מִלְּאָכִים (=שליחים) בְּכָל גְּבוּל-יִשְׂרָאֵל, וְאִם אֵין מוֹשִׁיעַ אֶתָּנוּ: וַיִּצְאָנוּ אֵלֶיךָ (ג) (=נצא אליך מן העיר הבעורה. נחש כנראה הסכים כי ההשפלה תהיה יותר גדולה כאשר כל ישראל ידעו על כוונת עמון להשפיל את אנשי יבש-גלעד ולא יבואו לעזרתם. נחש היה משוכנע שלא יבוא אף-אחד מישראל לעזור, צרי לזכור שמדובר בתחילת תקופת המלוכה, שאול עדיין לא תיפקד כמלך, לא הקים עדיין צבא וכו')</p>	<p>וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם נָחָשׁ-הָעֲמוּנִי: בְּזֹאת (=בתנאי זה) אֶכְרֹת לָכֶם (ברית): בְּנִקְוֹר לָכֶם כָּל עֵין-יָמִין, וְשִׁמְתִּיהָ חֲרָפָה עַל כָּל-יִשְׂרָאֵל (תנאי הברית יהיו חרפה לכל עם ישראל, בכך שאין ביכולתו למנוע ברית זאת) (ב)</p>

שלוחי יבש-גלעד באים לשאול, עולחת על שאול רוח אלקים (ג-ו)

תגובת שאול

(כועס, מכנס העם לקרב, מארגן קרב מהיר ומפתיע)

כעסו של שאול (ה-ו)

וְהָיָה שְׂאוּל בָּא אַחֲרֵי הַבְּקָר מִן הַשָּׂדֶה,

וַיֹּאמֶר שְׂאוּל:

מַה לָּעַם כִּי יִבְכוּ?

וַיִּסְפְּרוּ לוֹ אֶת

דְּבָרֵי אַנְשֵׁי-יִבְיָשׁ.

מלאכי יבש גלעד

(באים לגבעת-שאול מדווחים לאנשי יבש)

וַיָּבֹאוּ הַמְּלָאכִים (=השליחים) גִּבְעַת-שְׂאוּל,

וַיְדַבְּרוּ הַדְּבָרִים בְּאָזְנֵי-הָעָם.

תגובת העם השומעים (ד)

וַיִּשְׁאוּ כָּל הָעָם אֶת קוֹלָם, וַיִּבְכוּ

(בכו גכפי הנראה ם על גורלם המר של אנשי יבש-גלעד וגם

על שאין ביכולתם להושיע)

וַתַּעֲלַח רוּחַ-אֱלֹהִים עַל שְׂאוּל כְּשָׁמְעוּ אֶת הַדְּבָרִים-הָאֵלֶּה ! וַיַּחַר-אַפּוֹ מְאֹד !

יוזמה ומנהיגות של שאול המארגן לוחמים לקרב (ז-ט)

וַיִּקַּח עֶמֶד-בָּקָר וַיִּנְתְּחֵהוּ

(=שאול שחט את שני הבקר וחילקם לנתחים)

וַיִּשְׁלַח בְּכָל גְבוּל-יִשְׂרָאֵל בְּיַד הַמְּלָאכִים לֵאמֹר:

אֲשֶׁר אֵינָנּוּ יֵצֵא אַחֲרַי נְשֹׂאֵל וְאַחַר נְשֹׂאֵל

כֹּה יַעֲשֶׂה לְבַקְרוֹ (=לְבָקָר שְׁלוֹ).

וַיִּפֹּל פַּחַד-ה' עַל הָעָם

וַיַּעֲאוּ כְּאִישׁ אֶחָד

וַיִּפְקְדֵם בְּבִזָּק (בזק נמצאת בין שכם לבית-שאן,
מול יבש-גלעד שבעבר הירדן המזרחי)

וַיְהִיו בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל: 300,000,

וְאִישׁ-יְהוּדָה: 30,000.

וַיְהִיו בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל: 300,000

וְאִישׁ-יְהוּדָה: 30,000

בִּזָּק

יבש גלעד

תרצה
שכם

יגבהה

עמון

רבת עמון

צבא ישראל

צבא עמון

בית אל

מצפה
גבעה

ירושלים

וַיֹּאמְרוּ: (כוחות העבא) לַמְּלֹאכִים (לשליחי יבש גלעד) הַבָּאִים:

כֹּה תֹאמְרוּן לְאִישׁ יְבִישׁ-גִּלְעָד:

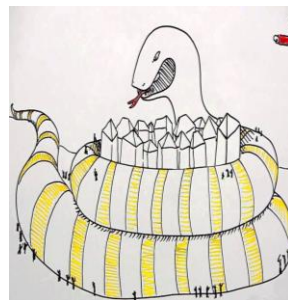
מָחָר תִּהְיֶה לָכֶם תְּשׁוּעָה כָּחֵם-הַשָּׁמֶשׁ (=בצהרים).

וַיָּבֹאוּ הַמְּלֹאכִים (השליחים)

וַיִּגִּדּוּ לְאַנְשֵׁי-יְבִישׁ וַיִּשְׂמְחוּ,

ב.

וַיֹּאמְרוּ אַנְשֵׁי-יְבִישׁ (=לעמון)

מָחָר נֵצַא אֵלֵיכֶם,

וְעֲשִׂיתֶם לָנוּ כָּכָל הַטּוֹב בְּעֵינֵיכֶם. (י)

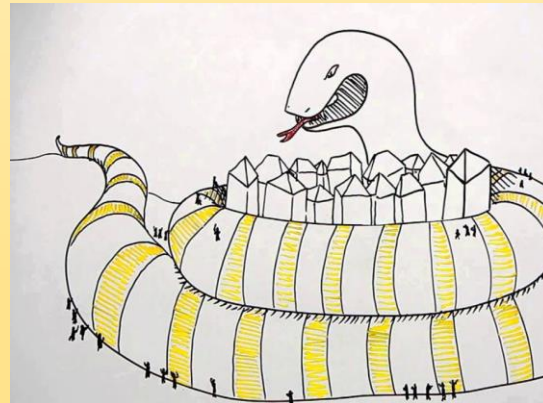
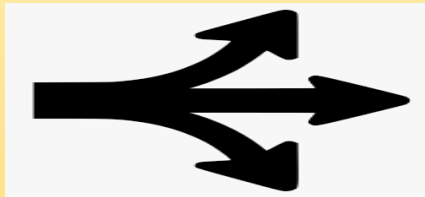
ב.

המהלך המהיר והמפתיע של הקרב (יא)

וְיִהְיֶה מִפְּחָרְתָּ:

וַיִּשֶׂם שָׂאוֹל אֶת הָעֵם 3 רָאשִׁים (=חילק את הכוח ל-3 חלקים, כל אחד מהכוחות חדר למחנה עמון מכיוון אחר).
וַיָּבֹאוּ בְּתוֹךְ-הַמַּחֲנֶה בְּאֲשֶׁמֶת-הַבְּקָר, וַיִּכּוּ אֶת עַמּוֹן עַד חֵם-הַיּוֹם (=עד העהרים)

וְיִהְיֶה הַנְּשָׂאִים וַיִּפְּצוּ (=והתפזרו)

וְלֹא נְשָׂאֵרוּ בָּם שְׁנַיִם יַחַד (=פיזור העמונים ובריחתם היה כה רב, כך שלא נשארו אפילו שני לוחמים ביחד, כל אחד ברח למקום אחר)

רצון העם להרוג את אלו שזלזלו במינוי שאול למלך, התנגדות שאול (יב-יג)

לא יומת איש
ביום-הזה!

וישמח שם שאול
וכל אנשי-ישראל עד-מאד.

ויאמר העם אל שמואל:
מי האמר שאול ימלך עלינו?!
(= מי אלו שלגלו על המלכת שאול,
ואמרו: "מה יושיענו זה", ראה פרק י),
תנו האנשים ונמיתם!

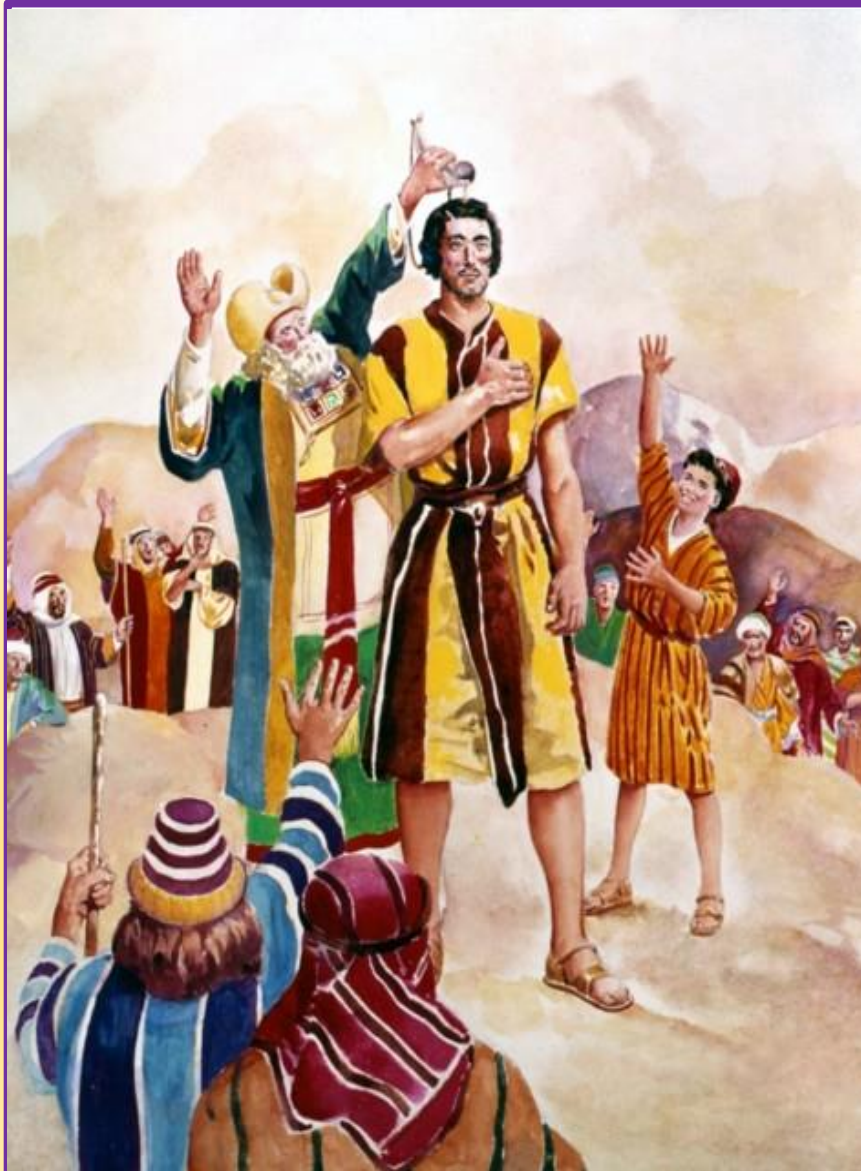
ויאמר שמואל:
לא יומת איש ביום-הזה!
נימוק: כי היום עשה ה' תשועה בישראל.

מי האמר שאול
ימלך עלינו?!
תנו האנשים ונמיתם!

רוצים רק את שאול

חידוש המלכת שאול בגלגל (יד-טו)

וַיֹּאמֶר שְׂמוּאֵל אֶל הָעָם: לָכוּ וְנִלְכָה הַגִּלְגָּל,

וְנַחֲדֵשׁ שָׁם הַמְּלוּכָה (בואו ונכונן משטר חדש בישראל, המלוכה)

המלכה ע"י כל העם:

וַיֵּלְכוּ כָּל הָעָם הַגִּלְגָּל, וַיַּמְלִכוּ שָׁם אֶת שָׁאוּל לְפָנָיו ה' בַּגִּלְגָּל.

הקרבת קורבנות:

וַיִּזְבְּחוּ שָׁם זִבְחִים-שְׁלָמִים לְפָנָיו ה'

(במקדש או במזבח שעמד שם,

כך נתנו תוקף דתי ומחייב להמלכה)

שמחה גדולה:

וַיִּשְׂמַח שָׁם שָׁאוּל וְכָל אַנְשֵׁי-יִשְׂרָאֵל עַד-מָאד.

הערות: גם בטקס המלכת אבשלום (שמואל-ב, טו) ואדוניהו (מלכים-א, א) הביאו זבחים.

שמחה וזבחים היו מתלווים לטקסי המלכה.

1. תופעת שמחה גדולה בטקס המלכה רואים בהמלכת שלמה (מלכים-א, פרק א), ובהמלכת המלך יהואש (מלכים-ב, יא).

2. זוהי פעם שלישית ששאול מומלך:

א. בפרק י', שם נמשח ע"י שמואל במעמד שניהם. ב. בפרק י לעינו כל העם במצפה. ג. כאן בגלגל, לאחר הניצחון על עמון.

הערה מעניינת:

סיפור פרקנו בו מלך ישראל מראה מנהיגות, ונותן תקווה לעם במוסד המלוכה, מהווה תשובת משקל לסיפור פילגש בגבעה בספר שופטים, המוצג שם באור שלילי ביותר, ונותן תחושה שאין פתרון שלטוני הולם לבעיית השחיתות וחוסר האחדות. בין שני הסיפורים נמתחים קוים דומים המצביעים על השינוי העמוק שביניהם.

1. העיר גבעה. שאול יושב בעיר גבעה, אותה עיר מבנימין שנכרתה בעקבות כשל המנהיגות. מהעיר גבעה הוא יוצא למלחמה בעד העיר יבש גלעד, שהוחרמה לאחר מלחמת האזרחים הקשה בסיפור הפילגש.. כלומר הפעם אצל שאול, העיר גבעה מביאה תועלת רבה לישראל ולא מלחמת אזרחים קשה.
2. נתיחה כאמצעי לגיוס אנשים למערכה. שאול מנתח צמד-בקר, ומאיים על מי שלא יבוא למערכה נגד העמונים, זאת בניגוד לניתוח הגופה בסיפור פילגש בגבעה שגרמה לכולם לבוא כדי להלחם איש באחיו.
3. אחדות כנגד אויב ולא כנגד גורם בתוך העם. בסיפור הפילגש כל ישראל (חוץ מבנימין) מתאספים כאיש אחד, כנגד שבט מישראל, בעוד שכאן, בהנהגת המלך, כולם מתאספים ומתאחדים כנגד האויב העמוני, אויב חיצוני.